

3. Леонт'єв В. Є. Корпоративні фінанси : посібник та практикум / В. Є. Леонт'єв, В. В. Бочаров, Н. П. Радковська. – К.: Новий світ, 2015. – 320 с.
4. Тімар І. В. Грошові потоки Державного казначейства: проблеми визначення та класифікації/ І. В. Тімар // Економіка і управління: проблеми науки та практики: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції 3–4 грудня 2012 р., м. Київ – Дніпропетровськ: Герда, 2012. – С. 222–223.

Савченко О. С.

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна)

**ЗАПРОВАДЖЕННЯ КРИТЕРІАЛЬНОГО ПІДХОДУ
ДО ОЦІНЮВАННЯ РІШЕНЬ ПРИ СТВОРЕННІ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ КЛАСТЕРІВ**

Проблеми економічного розвитку регіонів в Україні відносяться до найскладніших як в теоретичному плані, так і в аспекті практичної реалізації науково-обґрунтованих рекомендацій. Найбільшу складність представляє собою саме уявлення, що означає регіон як об'єкт економічного розвитку, який є альтернативним до більш зрозумілого об'єкту, яким є галузь народного господарства. Такий дуалістичний погляд на розвиток економіки не є штучним, оскільки кожен із вказаних об'єктів має своїх власних зацікавлених і впливових стейкхолдерів. Якщо суб'єктами зацікавленості розвитку галузі є уряд, міністерства, споживачі продукції певного профілю, то суб'єктом регіонального розвитку є місцева влада, місцеві громади й населення.

Завдяки науковим дослідженням у цієї галузі визначено принципи, становище, історію як формування територіально-економічних комплексів, так і їхнього переформатування, як у бік позитивних, так і негативних змін, аж до їхнього руйнування. Так, економічно регіоналізація України, що відбулася за минулих часів, підверглася певному реформуванню, зокрема, через проведену широкомасштабну приватизацію майна державних підприємств. У одних випадках приватизація відбувалася на користь зміцнення традиційних економічних регіонів, як, наприклад, це сталося в Донецькій області, де в єдиному територіально-економічному комплексі поєднано підприємства основних галузей промисловості, сконцентрованих у власності місцевих підприємницьких структур, таких як, «СКМ», «ДТЕК», «ІСД» та ін. Та навпаки, у разі безпринципної приватизації, її наслідки послаблювали, навіть, приводячи до значного руйнування територіально-економічних комплексів, як це мало місце, наприклад, стосовно економіки такого регіону як Луганська область, який у значній мірі був дезінтегрований через приватизацію найбільших промислових об'єктів на користь сторонніх інвесторів [1]. Гострота нинішнього стану уявлення проблем економічного розвитку регіонів України підсилюється багатьма економічними, соціальними, демографічними, геополітичними і воєнними чинниками, які руйнівним чином впливають навіть на ту, далеко не ефективну економічну регіоналізацію усередині України, яка складалась протягом десятиліть. Серед цих чинників:

1) продовження збройного конфлікту в Донбасі із дезінтеграцією промислово-економічного комплексу Донбасу, розривами коопераційних зв'язків із Придніпровським економічним регіоном, суттєвими втратами різних галузей, перш за все, паливо-енергетичної;

2) масовий відтік працездатного населення з України через погіршення свого матеріального становища внаслідок жорсткої економічної політики уряду, зокрема, в сфері подорожчання послуг ЖКГ, що значним чином змінює трудовий потенціал регіонів, а отже, і їхній економічний стан;

3) поступовий розвиток децентралізації, зокрема, у вигляді створення об'єднаних територіальних громад (ОТГ), прокрустове ложе яких змінює не тільки традиційний територіально-адміністративний устрій країни, але й проводить нові межі усередині регіональних економічних комплексів.

Загальною відповіддю на дію вказаних чинників з боку науки стала розробка нового підходу до економічної регіоналізації на основі введення поняття територіально-економічного кластера [2], який розуміється як значно менша ніж територіально-економічний комплекс (ТЕК) самодостатня одиниця, яка надає найкращі можливості економічного розвитку регіонів у розрізі:

- виробничо-економічних результатів;
- надходжень платежів до бюджетів міст, селищ і ОТГ;
- матеріального забезпечення життя населення регіону.

Отже, виникає проблема вибору тих принципів створення територіальних кластерів, які найбільше відповідають умовам, що складаються під впливом приведених чинників. Виокремлення будь-якого територіального кластеру на базі створених ОТГ фактично означає відтворення контуру, до якого потрапляє певна кількість економічних об'єктів, які слід вважати внутрішніми, тоді як поза межами кластеру залишаються інші об'єкти, які назвемо зовнішніми. Зв'язки між об'єктами усередині кластеру формально працюють на склеювання кластеру, отже, їх можна вважати, за аналогією з категоріями теоретичної механіки, доцентровими, тоді як зв'язки цих об'єктів із іншими, що залишилися поза межами кластеру можна вважати, за тою же аналогією, відцентровими. Отже, кластер можна розглядати як певну оболонку, яка стає рівнодіючою доцентрових і відцентрових зв'язків. Фігуральне відобразимо це схемою на рис. 1.

Отже, постає питання, перевага яких зв'язків – доцентрових чи відцентрових корисніше створюваному територіальному кластеру? Очевидно, що сам статус доцентрового чи відцентрового зв'язку не дає переваги одного над іншим. Як доцентрові, так і відцентрові зв'язки можуть впливати на ефективність створюваного кластеру як позитивним, так і негативним чином. Отже, потрібні певні критерії доцільності віднесення кожного економічного об'єкта до внутрішнього або зовнішнього. Перелік самих критеріїв, очевидно, визначається для кожного кластера з урахуванням актуальних проблем, які стоять перед ОТГ, що входять до територіального кластера. Очевидно також, що й сама оцінка за обраним критерієм, скоріше за все, може бути лише якісною, що продемонструємо прикладами, наведеними в табл. 1.

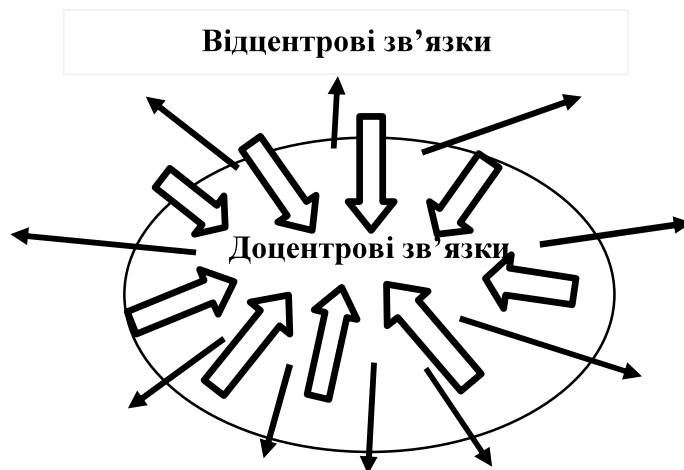

Рис 1. Схематична модель територіального кластеру як оболонки, що відіграє роль рівнодіючої доцентрових і відцентрових сил

Таблиця 1. Приклади критеріальної оцінки рішень при формуванні територіального економічного кластеру

Об'єкт	Статус об'єкта	Вид зв'язку	Зміст зв'язку	Актуальна проблематика (критерій)	Критеріальна оцінка	Рішення
1. Підприємство	Внутрішній	Доцентровий	Місце працевлаштування для мешканців ОТГ	Підприємство екологічно небезпечне	Негативна	Не включати об'єкт
				Відтік населення через нестачу робочих місць	Позитивна	Включати об'єкт до кластеру
	Зовнішній	Доцентровий	Підприємство споживає сировину з ОТГ	Нестача ринків збуту сировинної продукції ОТГ	Позитивна	Включати до складу кластеру
				Відцентровий	Зовнішній власник	Нестача доходів бюджету
2. Районна поліклініка	Внутрішній	Доцентровий	Лікування мешканців ОТГ	Нестача лікувальних закладів	Позитивна	Включати об'єкт до кластеру
		Відцентровий	Робочі місця лікарів	Нестача кваліфікованих лікарів	Негативна	Створення умов для запрошення лікарів зі сторони

Отже, запровадження критеріальних оцінок стосовно кожного об'єкту усередині кластеру і поза його межами дає можливість приймати рішення, які б підсилювали позитивні оцінки і, навпаки, зменшували вплив негативних оцінок щодо віднесення кожного об'єкту до створеного економічного територіального кластеру.

Список використаних джерел:

- Колосов А. М. Дезінтеграція промислового комплексу регіону та напрями її подолання / А. М. Колосов // Часопис економічних реформ. – 2012. – № 4 (8). – С. 167–174.
- Захарченко В. І. Дослідження підвищення ефективності виробничого кластеру / В. І. Захарченко, О. В. Бондаренко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2013. – Вип. 23. – С. 153–157. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2013_23_22